

İçindekiler

Takdim	7
İhtiyaç Fazlası Tanburî	11
Konservatuvar	19
Koşuyolu	29
İstanbul'un Yanına Yakışan Kelime: Müzik	40
Evcara Şarkı, Bir Spiker ve Bir Bestekâr	48
Evin En Kıymetlisi: "Radyo"	56
Ruhun Tecrübesi	78
Hafız Yaşar ve Atatürk	87
Üç Hatıra ve Tanburî Cemil	94
İki Edebiyatçının Müziği	107
İzzettin Bey	118
Cevdet Bey ve Ramazana Dair	131
Kahire, Neyzen Tefik ve Tanburî Cemil Hayali	137
Esir ve Prens	148
Uzun Bir Maceranın Kısa Özeti: İstanbul'da Batı Müziği	159
Küçük Bir Kitapçık	173
Alaska'da Şaşkınlık	180
Galata Mevlevîhanesi'nde Piyano	184
St. Petersburg'da Mahur'dan Bir Eser	190
Erguvanların Yolculuğu	197
Tamamlanmamış Musiki	204
Makam Denilen Bilmece	209
Üsküdar-Beşiktaş Arası	212
Kâni Karaca	223
Celâleddîn Bâkır Çelebi	236
Doğan Ergin ve Kayıtlar	243
Bir Su Kenarından Başka Bir Su Kenarına	250
Yenikapı'dan Eski Sesler	267
Hafız Ahmed Efendi ve Geleneğin Aktarımı	278

Suzidilara Ayin ve III. Selim	295
Hasanpaşa	308
İzmir’de Bir Arşiv	313
Şark Musiki Cemiyeti ve Tanburî Cemil Bey Konseri	318
Yale Üniversitesi ve Eski Bir Defter	326
İsim Dizini	335

Takdim

Bu kitabı yazmamdaki sebep, son altmış, yetmiş senenin en başta gelen müzisyen ve hafızlarından biri olan Kâni Karaca'dır.

Şöyle ki; 1992 yılındaki otuz iki günlük Amerika turnemiz Alaska'dan başlamıştı. Daha sonra Seattle'dan aşağıya inerek Amerika'nın batı sahillerindeki bütün şehirlerinde devam etmiş ve son hafta doğuya geçerek Boston Harvard Üniversitesi, Vermont, New York Carnegie Hall ardından Washington Üniversitesi'nde bitmişti. Konserlerin birinci bölümünde dinî müziğimizden çeşitli formlarda eserler seslendiriyor, ikinci bölümünde ise sema törenleri icra ediyorduk.

Harvard Üniversitesi'ndeki konserin ertesi günü Boston'a bir saat mesafedeki New England bölgesi içinde kalan Vermont'taki tipik İngiliz mimarisinde inşa edilmiş Equinox Resort'a yerleşmiş, biraz dinlendikten sonra kaldırımları yer yer ağaçlardan dökülen yapraklarla örtülmüş olan sessiz, sakin bir sokakta üç kişi yürüyorduk. Ben, kolumda Kâni Ağabey ve yanımızda Muazzez Yenge.

Birçok kez yaptığım gibi gördüklerimi Kâni Ağabey'e anlatıyordum. "Burada büyük bir ev var, bahçede çocuklar oynuyor, şimdi okulun önünden geçiyoruz, ufak bir kız annesi ile yürüyor." Kâni Ağabey, kendisi de görüyormuş gibi gülüyordu. Bu onun en çok hoşlandığım taraflarından biriydi; yaşamın içinde olmayı seviyordu. Sanki görme engelli olması onun için önemli değildi.

Tabii konunun başka bir yönü, onun gönül gözünün açık

olmasıydı ve gönlüyle nerelere bakıyor, neler görüyordu bilemiyorduk, belki de görme engelli olanlar bizlerdik.

Biraz daha yürüdükten sonra “Ağabey, bir şey rica edebilir miyim?” demiştim. Böyle zamanlarda hep yaptığı gibi başını hafifçe sola yukarıya doğru kaldırıp “Buyur canım,” cevabını vermişti.

Amacım, biraz olsun uzun süredir ayrı olduğum İstanbul’u hatırlamaktı.

“Biliyorsun, Âmâ Kadri Efendi’nin Neva Ağır Semai’si ile İsmail Dede’nin Şehnaz Yürük Semai’sinin güfteleri aynı. Şehnaz Yürük Semai’nin melodisi bir türlü aklıma gelmiyor, hatırlıyorsan biraz okur musun?” dediğimde bir an düşünüp Sadettin Heper’den geçtiği şekilde eserin girişindeki terennüme başlamıştı: Yel lel li ye le lâ...

İşte hayatımda unutamadığım anlardan birisi buydu.

Koskoca Kâni Karaca en az yüz elli yıl önce, belki Yenikapı Mevlevîhanesi’nde, belki de Dede’nin Cankurtaran’daki evinde bestelenmiş bir eserle, Vermont sokaklarında, sanki bana özel bir konser veriyordu ve ben, nefes bile almaya korkarak, onu dinliyordum.

Bu olayı bir dost meclisinde anlatmıştım. Aradan yıllar geçmişti. Benim Kâni Karaca’ya olan sevgimi bilen genç bir tanbur öğrencisi ders sırasında “Hocam, siz hep Kâni Karaca’nın kayıtlarını dinleyin diyorsunuz, biliyor musunuz, Kâni Karaca Amerika’da sokakta yürürken İsmail Dede’nin Şehnaz Yürük Semai’sini okumuş,” dedi. “Nasıl olmuş, niye okumuş?” diye sordum. Cevap alamadım, ama benim içinde olduğum olay ve okumasını rica ettiğim Şehnaz eser neredeyse bir efsane gibi gençler arasında anlatılıyordu.

İşte o anda okuduğunuz kitabı yazmaya karar verdim. Söz unutuluyor veya ileriye değişik biçimlerde aktarılıyordu, hiç olmazsa meraklıları doğru şekilde bilmeliydi.

Aslında 2017 yılında müzik üzerine düşüncelerimi ve bazı anılarımı yazdığım *Tanbur ile: Mızrap, tel, kalem ve kâğıt arasında* isimli kitabım basılmış ve Nisan ayının ilk günlerinde vitrinlere çıkmıştı.

Kitabın yayımlanmasından hemen sonra yakın çevremden, arkadaşlarımdan ve özellikle de üniversitelerin müzik bölümleri ile konservatuvarlarda okuyan öğrencilerden çok güzel geri dönüşler almıştım. Hattâ bazı öğrenciler benimle tanışmak istemişlerdi. Onlarla buluşup çay, kahve içip kitapta anlattıklarım hakkında uzunca sohbetler yapmıştık.

Genel olarak bu küçük kitaptan memnun kalmıştım ama bir konu bayağı canımı sıkıyordu.

Açıkçası kitap yazma ve yayımlama işini ilk defa yaptığım için bu konuda acemi idim. Kitap, benim yayıncıya gönderdiğim şekilde basılmış, neredeyse hiç okunmamış ve düzeltme yapılmamıştı; hatalar vardı. Halbuki bizim müzik terimlerimizi bilen bir kişi tarafından yazdıklarım bakılmalı, noktası virgüllü, eksiği fazlası tespit edilmeli ve ben düzeltmelerden sonra kitabı tekrar okumalıydım.

Neyse, dostlar, “Fazla üzerinde durma, nazar boncuğu olsun,” dediler, ben de kabul ettim.

Bu arada kitabı okuyan öğrencilerin söyledikleri bir şey de bayağı ilgimi çekmişti. “Eğer ikinci kitabı yazarsanız daha uzun olsun, severek okuyoruz,” demişlerdi.

Ancak ben yazar veya tarihçi değilim, sadece gelenekteki ismi “tanburî” olan, yani tanbur çalan bir müzisyenim.

Asıl işim peşrevleri, saz semailerini, özellikle de klasik repertuvarı icra etmek.

Yazmak ise âdeta benim arka bahçem, belki de kendi kendimle sohbetim.

Bir hatıra defteri düşüncesi ile hazırladığım bu kitapta anılarım, düşüncelerim, gördüklerim, yaşadıklarım, gittiğim yerlerden bazıları, tanıdığım kişiler, daha önce yayımlanan *Tanbur ile*'den alınmış bölümler ve benim için önemli olan müzisyenler gibi çeşitli konuları okuyacaksınız.

“Kitabın adı niçin *İhtiyaç Fazlası Tanburî*?” diye sorarsanız bunun cevabını ilk bölümde okuyacağınız hikâyede bulacaksınız. TRT’de başımıza gelen tuhaf bir olay ve TRT yöneticilerinin bizim için kullandıkları tabir.

Ayrıca son olarak şunu da söylemem lazım: Ben müzikle ilgili bir konuyu tek başına anlatmayı beceremiyorum. Mesele bugünkü Harbiye’de bulunan İstanbul Radyosu’nu anlatacaksam; 1927 yılı İstanbul’unda müzik, Sedat Nuri Bey, Sirkeci’deki Büyük Postane, Galatasaray Postanesi, Musa Süreyya Bey, Mesud Cemil, Ruşen Kam, Radyo’dan ilk anons, Radyo’da Türk müziği yasağı, Ayasofya’dan canlı yayın, yeni Radyo’nun mimarları, 1945 senesinde temel atma töreni, Radyo sanatçıları gibi pek çok konunun bir arada anlatılması gerektiğine, konuların iç içe geçtiğine ve bütün bunların hepsinin bir bütün oluşturduklarına inanıyorum.

Buyrun, ihtiyaç fazlası bir tanburî ile sohbet...